

AŽ NAPRŠÍ A USCHNE

Námet, scenár a výtvarno-priestorové riešenie: Ondrej Slivka

Dramaturgia: Valéria Marákyová

Táto poučná a vtipná výstava hravou formou predstavuje jedinečnosť zemskej atmosféry. Vykresľuje ju nielen ako predmet vedeckého bádania, ale aj ako vizuálnu inšpiráciu pre mnohých významných výtvarných umelcov od starého Egypta až po dnešok. V piatich častiach výstavy sa návštevníci dozvedia viac o slnečnej sústave, zložení zemskej atmosféry, vzniku vetra, cyklónov a tornád, o systéme pomenovania mrakov či predpovedi počasia.

1. Jedinečnosť zemskej atmosféry v Slnečnej sústave

Vstup do prvej miestnosti tvorí koridor vytvorený z reprodukcí drevorytu: Zvedavec nahliadajúci cez hviezdnu kupolu, Giottovej fresky Golgoty aj ranokresťanského obrazu Krista sediaceho na vesmírnej guli. Pod obrazom egyptskej bohyně Nut ako nebeskej klenby prechádzame do priestoru, kde je veľký obraz povrchu Mesiaca. Na oknách sú reprodukcie obrazov ruského kozmonauta a maliara Alexandra Leonova. Viete, že Mesiac nemá plynový obal? Že atmosféra žiadnej z planét sa nepodobá tej našej? Napr. atmosféra Uránu sa skladá prevažne z vodíka a hélia. Ako znie ľudský hlas v atmosfére hélia prezentuje modulátor reči. Vieme, že vo vákuu sa zvuk nešíri, preto je vo vesmíre úplné ticho. Môžeme si ho vychutnať pomocou slúchadiel.

2. Zloženie zemskej atmosféry.

Pred vstupom do ďalšej miestnosti môžeme vidieť na paneli vrstvy zemskej atmosféry a dozvieme sa o jej histórii, súčasnom zložení a jej dôležitosti pri ochrane našej planéty pred meteoritmi, ale aj smrtiacim ultrafialovým žiarením. Magnetické siločiaru môžu deti pozorovať pomocou magnetu a železných pilín. Dozvedáme sa tu aj to, ako vznikajú jednotlivé klimatické oblasti.

Prostredie polárnej klímy predstavuje iglu, ale aj ľadové kryhy. Roztopenie ľadových kryh napríklad roku 1850 spôsobilo v Bratislave veľkú povodeň. Naše ľadové kryhy nesú navyše kúsky obrazu Pietera Brueghela. Sú tu aj zimné obrazy Ivana Ajvazovského či Caspara Davida Friedricha.

Atmosféru tropickej klimatickej oblasti vytvára veľkoplošný obraz H. Rousseaua a africká chyža.

3. Pohyb zemskej atmosféry

Témou tejto časti je vznik vetra, cyklónu či tornáda. Beaufortova dioráma umožňuje vidieť pôsobenie sily vetra na vlnách. To, ako vnímali vietor a búrky známi výtvarní umelci, môžeme vidieť na obrazoch Sandra Botticelliho, Reného Magritta aj Clauda Moneta.

4. Voda v atmosfére

Kolobeh vody v prírode aj to, ako vznikajú oblaky, poznajú deti zo školy. Tu sa môžu naučiť, ako vznikol systém pomenovania oblakov. (reprodukcie René Magritte) Ústredným objektom je tu hrmiaci a blýskajúci búrkový oblak

Cumulonimbus. V jednom búrkovom oblaku sa nachádza až 31 000 ton vody. Keby sme ju chceli odvieť, potrebovali by sme 350 cisternových vagónov. Ukážku tu predstavuje hračkový vláčik.

Ľudová meteorológia

Roľníci si už dávno všimli, že niektoré javy na oblohe signalizujú zmeny počasia. Napr. červené zore (červánky) znamenajú silný vietor. Pozorovaním prírody vedeli predpovedať nielen počasie na najbližšie obdobie, ale aj na jednotlivé ročné obdobie aj rok vopred. Svoje poznatky vyjadrili v pranostikách, z ktorých mnohé si tu môže návštevník prečítať.

Dnešní meteorológovia pomocou údajov o teplote, tlaku vlhkosti a smere vetra vypracúvajú predpovede počasia. Pomáhajú im meteorologické radary, fotografie z družíc a sieť výkonných počítačov. Tie vypracúvajú automatické predpovede. V Európe je to model ALADIN.

Deti si môžu v „hlásateľni“ počasia vyskúšať, ako to robia v televíznom štúdiu, ale ikonky na našej mape hovoria o tom, kde budú padať fúriky alebo kde budú také horúčavy, že sa bude topiť zmrzlina.

5. Ochrana atmosféry, klimatické zmeny

Príkladom mohutných zásahov človeka do prírody s katastrofickými následkami bola premena rozsiahlych prérií v USA na obrovské obilné lány v 30-tych rokoch 20. storočia. Obnažená pôda nedokázala zachytiť vlahu. Celú oblasť Texasu zasiahli obrovské prašné búrky, ktoré odviaľali úrodnú povrchovú vrstvu. Poľnohospodárstvo sa razom ocitlo v troskách, farmári zbankrotovali, kraj postihla obrovská nezamestnanosť. Aj zvyšovaním objemu skleníkových plynov v atmosfére vďaka nezodpovednej činnosti ľudstva dochádza k roztápaniu ľadovcov. Ak to nezastavíme, hladina oceánov sa zdvihne o 66 metrov a asi miliarda ľudí príde o svoj domov. Ako dopadne Európa? Stlačením gombíka môžu deti spôsobiť malú potopu.

Zemská atmosféra je v našej slnečnej sústave jedinečná, musíme si ju chrániť, lebo nie je žiadne iné miesto, kam by sa ľudstvo mohlo presťahovať.